

18.7.2012

Dnro 2638/3/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

ENNALTA ILMOITTAMATON TARKASTUSKÄYNTI ESPOON KAUPUNGIN ESPOONLAHDEN HOIVAKOTIIN

Pöytäkirja (ilman liitteitä)

Aika: 18.7.2012

Paikka: Espoonlahden hoivakoti 2

Läsnä: Esponlahden hoivakodista sairaanhoitaja - - -

Oikeusasiamiehen kansliasta
Esittelijäneuvos Tapio Rätty
Oikeusasiamiehensihteeri Pirkko Äijälä-Roudasmaa

TARKASTUKSEN TARKOITUS

Tarkastus tehtiin ennalta ilmoittamatta.

Tarkoituksena oli tutustua Espoon kaupungin järjestämän vanhuksille tarkoitetun hoidon sisältöön ja laatuun. Tarkastuksella arvioitiin henkilöstön mitoitus ja sen riittävyttä sekä kiinnitettiin huomiota erityisesti asukkaiden hyvinvointiin sekä myös mahdollisiin itsemääräämisoikeuden rajoittamista koskeviin kysymyksiin.

Huomiota kiinnitettiin lisäksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin.

Esponlahden hoivakoti toimitti apulaisoikeusasiamiehelle tarkastuksen jälkeen tietoja henkilökunnan määrästä ja koulutuksesta (liitteenä).

TOIMITILAT

Esponlahden hoivakoti on Espoon kaupungin ylläpitämä vanhustenhuollon yksikkö, jossa annetaan (kahdella osastolla) vanhustenhuollon pitkäaikaishoidon palveluja.

Osasto kahdella hoidetaan myös vaativaa hoitoa edellyttäviä vanhuk-
sia. Osalla vanhuksista on lisäksi sairautensa johdosta erityisiä liikuntarajoitteita. Osastolla hoidettavat vanhukset ovat pääosin muistisairaita henkilöitä.

TILOJEN ESTEETTÖMYYS JA LUONNE

Hoitotilat ja niihin välittömästi liittyvät olivat esteettömiä.

Ulkoiluun varatut piha-alueet olivat esteettömiä ja hyvin hoidettuja. Tarkastushetkellä ei kukaan vanhuksista ollut ulkona.

Osaston tilat olivat hyvin laitosmaisia. Kodinomaisia tilat eivät olleet.

ASUKKAAT

Osasto on 30-paikkainen. Ylipaikalle on jouduttu joissain tilanteissa ottamaan hoidettavia. Naisia hoidettavista oli valtaosa. Miehiä oli alle kymmenen. Ulkomaalaistaustaisia asiakkaita ei ollut. Hoidossa olevien vanhusten keski-ikä oli 80 vuotta.

HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ, MITOITUS, TYÖOLOJEN

Lukumäärä- ja koulutustiedot liitteenä.

Aamuvuorossa osastolla työskentelee 6 hoitajaa (maanantaisin seitsemän), joista vähintään yksi on aina sairaanhoitaja. Iltavuorossa on 4 hoitajaa, joista yksi on sairaanhoitaja. Välivuorossa on yksi hoitaja maanantaista perjantaihin.

Yövuorossa on kolme hoitajaa, joista yksi on sairaanhoitaja (molemmat osastot).

Sairaslomien ja muiden lomien sijaistus hoidetaan Seuren kautta, eläkkeellä olevien keikkalaisten ja opiskelijoiden avulla.

Uusien työntekijöiden ja sijaistyövoiman perehdytykseen on luotu erityinen perehdytysohjelma (vakinaisen henkilöstön ”perehdytysvuorot”). Tämän lisäksi työvuoroissa annetaan henkilökohtaista ja muuta suullista ja kirjallista perehdytystä.

Työntekijöillä oli käytössään hoituhuoneisiin asennetut kattonostimet. Myös muut kuten asukkaiden tarpeenmukaiset, henkilökohtaiset apuvälineet olivat järjestetyt.

Apuvälineiden varastointitilat puuttuivat.

TASA-ARVOSUUNNITELMA

Henkilökunnalla ei ollut tietoa tasa-arvosuunnitelmasta.

YKSITYISYYS

Osastolla huoneet ovat joko yhden tai kahden hengen huoneita. Huoneet olivat laitosmaisia. Vanhuksella ei ole juuri mahdollisuutta tuoda huoneisiin omaan elämäänsä liittyviä henkilökohtaisia tai tärkeitä esineitä tai muita muistoja. Tauluja ja valokuvia on mahdollista ripustaa seinille.

Kahden hengen huoneissa tapahtuvissa hoitotilanteissa ei yksityisyydestä voida juuri huolehtia (sermit ovat käytössä).

Omaisten vierailujen aikaisesta yksityisyydestä kahden hengen asuinhuoneissa ei voida em. syistä huolehtia. Vierailujen aikaisesta yksityisyydestä voidaan kuitenkin huolehtia osoittamalla muu tila vierailulle.

Osastolla omaiset vierailevat usein.

Omaisten on mahdollisuus yöpyä yhden hengen asuinhuoneessa.

MAHDOLLISUUS ULKOILUUN JA HARRASTUKSIIN

Espoon kaupungin palvelulupauksen mukaisesti jokainen vanhus pääsee viikoittain (ainakin kerran) ulkoilemaan. Osastolla pystytään järjestämään hyvää perushoitoa. Ulkoilun määrä ja sosiaalinen kanssakäyminen (esimerkiksi yhteiset kiireettömät hetket) ovat riippuvaisia käytettävissä olevien työvoimaresurssien suuruudesta.

Kesäaikaan ulkoilusta ovat pääasiassa huolehtineet kesätyössä olevat koululaiset. Muutoin pääasiassa ulkoilusta ovat huolehtineet hoitajat, omaiset ja vapaaehtoistyöntekijät.

Lähtökohtana on, että hoidettavat vanhukset eivät jäisi päiväaikaan sänkyihinsä vaan heidät tarvittaessa nostetaan pyörätuoleihin. Osaa ei voida kuitenkaan nostaa heidän sairaudentilansa huomioon ottaen.

Osastolla on käynyt virikeohjaaja kerran viikossa. Vakanssi on tällä hetkellä täyttämättä. Virikeohjaajan avulla on vanhuksille pystytty järjestämään monipuolista ja aktivoivaa toimintaa. Osasto järjestää joka arkipäivä erilaista viriketoimintaa (lauluhetkiä, askartelua, leipomista), retkiä ja juhlia. Myös seurakunta järjestää erilaisia keskustelu ym. tilaisuuksia. Fysioterapeutti vetää vanhuksille aamujumpan 1-2 kertaa viikossa. Osaston mukaan fysioterapeutin palveluja tulisi lisätä.

Kotilomia varten vanhuksilla on käytössään kaupunkikortti (SHL tai VPL-matkat).

Asukkailla ei ollut kovinkaan suuria mahdollisuuksia elää osastolla oman henkilökohtaisen päivärytmensä mukaisella tavalla.

ASIAKKAAN ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUDEN RAJOITUKSET

Mahdolliset rajoitukset perustuivat aina lääkärin ja hoitohenkilöstön arvioon. Rajoitukset kirjataan asiakasta koskeviin asiakirjoihin. Rajoituksista neuvotellaan omaisten ja tarvittaessa hoidettavan kanssa. Käytössä oli joillakin asukkailla haaravyöt ja turvavyöt.

Vanhusten sänkyjen laidat nostettiin tarvittaessa.

Unilääkkeitä ei ollut käytössä kellään. Rauhoittavia lääkkeitä käytetään mahdollisimman vähän. Lääkehoidon arviointi tehdään puolen vuoden välein ja tapauskohtaisesti useamminkin.

Asukkaista lähes kaikilla on vaivat. Hoitajien avustuksella asukasta käytetään yksilökohtaisen suunnitelman mukaisesti ja pyydettyä vessassa.

Kivun hoidosta huolehditaan.

SAATTOHOIDON JÄRJESTELYT

Saattohoitoon on kiinnitetty huomiota. Tarvittaessa voidaan resursseja lisätä. Kivun hoitoon on kiinnitetty erityistä huomiota.

MUISTUTUKSET

Muistutuksia (sosiaaliasiamies/potilasasiamies) ei osaston toiminnasta oltu tehty (vuonna 2012).

MUUTA

Asukkaiden tarpeita pyritään kartoittamaan alkuhaastatteluissa yhdessä hoidettavan vanhuksen ja hänen omaistensa kanssa. Tämän jälkeen laaditaan yksilöllinen hoitosuunnitelma hoitotyön perustaksi. Suunnitelmaa arvioidaan puolen vuoden välein ja tarvittaessa useammin. Vuosittain (tarvittaessa myös useammin) pidetään yhteisökokous hoidettavan ja omaisten kanssa.

TOIMENPITEET

Tarkastuksen johdosta apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin kiinnitti Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimen huomiota seuraaviin seikkoihin.

Vanhusten pitkäaikaista hoivaa ja huolenpitoa järjestettäessä tulee kiinnittää huomiota annettavan hoidon ja huolenpidon laatuun. Oikeus yksityisyyteen, asumisen ja hoidon turvallisuus ja sen merkityksellisyys, asiakkaan kohtelu sekä vanhuksen sosiaalisten vuorovaikutusten ylläpitäminen sekä muu iäkkään henkilön tavanomaiseen elämään kuten esimerkiksi ulkoiluun ja asiointiin osallistuminen ovat eräitä järjestettävien palvelujen laatuun vaikuttavia tekijöitä.

Ulkoilun määrä ja sosiaalinen kanssakäyminen (esimerkiksi yhteiset kiireettömät hetket) ovat riippuvaisia käytettävissä olevien työvoimaresurssien suuruudesta. Kesäaikaan ulkoilusta ovat pääasiassa huolehtineet kesätyössä olevat koululaiset. Muutoin pääasiassa ulkoilusta ovat huolehtineet hoitajat, omaiset ja vapaaehtoistyöntekijät.

Apulaisoikeusasiamies kiinnitti huomiota vanhusten ulkoilun lisäämiseen eri vuodenaikoina.

Yksilölliset kuntoutusohjelmat parantavat vanhusten hyvinvointia. Hoitokodissa tarjottava fysioterapeutin ohjaama liikunta ja vanhusten kunnan seuranta on osa hyvää vanhusten hoivapalvelua. Fysioterapeutin antamien tai muiden kuntoutuksellisten palvelujen tarvetta Espoonlahden hoivakodissa ei ole pystytty kaikilta osin turvaamaan.

Lähes kaikissa muissa nyt tarkastetuissa Espoon tehostettua vanhuspalvelua tarjoavissa hoivakodeissa tätä palvelua oli tarjolla. Tämän takia on vanhusten yhdenvertaisen kohtelun kannalta ongelmallista, että Espoonlahden hoivakodissa tätä palvelua on järjestetty riittämättömästi.

Kahden hengen asuinhuoneissa suoritettavissa hoitotoimenpiteissä ei riittävästi voida huomioida vanhuksen oikeutta yksityisyyteen.

Tämä pöytäkirja lähetetään Espoonlahden hoivakodille sekä Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimelle. Pöytäkirja lähetetään tiedoksi myös Etelä-Suomen aluehallintovirastolle.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Esittelijäneuvos

Tapio Rätty